

## **Pohjoisen Sisä-Suomen kalaraaka-aineen pakastus-, massaus- ja jalostuslaitosten selvitys**

Päijänne Leader Ry:n pohjoisosan alueella kalaraaka-aineen pakastus-, massaus, ja jalostuslaitosten selvityksessä käytiin keskusteluita alueen kalastajien kanssa tarpeista ja ongelmista sekä kerättiin vastaukset kyselylomakkeella elokuussa 2022. Kyselylomakkeeseen vastasi Pohjoisen Sisä-Suomen alueelta 6 kalastajaa, joiden kaikkien kanssa käytiin myös puhelinkeskustelut ja kartoitettiin heidän tilannettansa tarkemmin.

Selvityksen pohjalta käy ilmi, että kalastaminen pohjoisosissa keskittyy enemmän ja enemmän kuhan verkkokalastukseen. Troolaus, talvinuottaus ja rysäpyynti on viimeisen vuosikymmen aikana vähentynyt ja tulee seuraavina vuosina vähentymään entisestään. Viitasaaren alueella oli vielä 5 vuotta sitten 3 aktiivista troolarikalastajaa, joista aktiivisia on enää yksi kalastaja. Keski-Keiteleellä troolareita on 2 ja Etelä-Konnevedellä yksi. Puolestaan viimeisen 6 vuoden aikana kuhan verkkokalastajia on selvityksen mukaan aloittanut 3 kaupallista kalastajaa. Todellisuudessa määrän on arvioitu olevan enemmän, mutta selvityksessä ei kaikkia kaupallisia kalastajia tavoitettu.

Laitoshyväksytyjä jalostustiloja, jotka soveltuvat esimerkiksi muikun perkaukseen, kuhan fileointiin tai vajaasti hyödynnettyjen kalojen massaukseen on 3 troolikalastajalla. Tilat sijaitsevat Leppävedellä, Konnevedellä ja Viitasaarella ja ovat kalastajien omia. Viitasaarella sijaitsevan Luotolansaaren tilojen laitoshyväksyntä on vanhentunut ja tilat kaipaisivat kunnostusta. Tilan omistaa Viitasaaren kaupunki. Kunnollisia kalanmassauslaitteita ei tiloista löydy. Laitteet ovat keskittyneet muikun perkaukseen ja pakastukseen. Verkkokalastajilta löytyy omat tilat, joissa he voivat fileoida, laatikoida ja jättää saaliinsa. Massauslaitteiden hankinta kalastajille on ollut kynnyskysymys pohjoisessa Sisä-Suomessa, koska järkevän kokoisia lahna- tai särkeäsaaliita ei ole alueelta saatu, jotta määrät ja sitä kautta saatava tuotto olisi kohtuullista.

Potentiaalisia uusien pakastus-, massaus ja jalostuslaitosten sijainteja olisi aivan Viitasaaren keskustassa ja Jyväskylässä Päijänteen pohjoisosassa. Sijainnit olisivat tällöin suurimpien kalastajakeskittymien lähellä ja myös hyvien liikenneyhteyksien varrella, jolloin saaliit olisivat helppo toimittaa laitokselle ja mahdollisesti jatkojalostaa. Lisäksi laitoksen keskeinen sijainti mahdollistaisi saaliin suoramyyntin.

Laitokset voisivat olla myös pienempiä ns. tuotekehitysyksiköitä, joissa olisi esimerkiksi koekeittiöt, pakkauslaitteet, pakastus- ja kylmätilat sekä muita jatkojalostukseen sopivia laitteita. Laitekanta voisi palvella perustarpeiden lisäksi myös tuotekehitystä. Kalastajat voisivat tällöin käyttää tiloja matalalla kynnyksellä, esimerkiksi uusien ideoiden testaamiseen ja pidemmällä aikavälillä se voisi vaikuttaa positiivisesti myös saaliin arvon kehitykseen. Laitoksen omistus pohja voisi olla jaettu kalastajille ja toteuttavalle taholle sekä tilojen käytöstä perittäisiin kohtuullista vuokraa käytön

mukaan. Tällöin kalastajat voisivat olla sitoutuneempia kehittämään tiloja ja olemaan niiden suunnittelussa mukana. He voisivat myös vaikuttaa tilojen sijaintiin.

Yleisesti ottaen kyselystä käy ilmi, että yhteisten tilojen käyttö kalastajien puolesta on ollut vaihtelevaa sekä ajan myötä nykyisiin tiloihin on vakiintunut tietyt toimijat. Uudet kalastajat ovat kokeneet tiloihin tulemisen usein hankalaksi. Vesannon tilojen käyttö on aktiivista muikun mätisesongin aikana, mutta muuten tilat ovat vajaalla käytöllä. Luotolansaaren tilat Viitasaarella ovat hieman sivussa liikenneyhteyksien varrella ja kalastajilla on pitkä matka lähteä käsittelemään saaliitaan. Kalastajien kommenttien perusteella olisikin mietittävä uusien jalostustilojen omistuspohja ja käyttötavat uusiksi, koska nykyisten tilojen käyttö on koettu ongelmalliseksi. Kerimäen kalatalo edustaa tässä uusinta suuntausta yhteisistä tiloista ja toistaiseksi heidän toimintansa on ollut kannattavaa ja kalastajille hyödyllistä.

Joka tapauksessa uusien tilojen tarpeesta ja käytöstä olisi tehtävä erillinen tutkimus, jossa haastatellaan kaikki alueen kalastajat ja heidän tarpeensa sekä sidosryhmät. Suunnittelu voitaisiin tällöin toteuttaa todellisten tarpeiden pohjalta, jolloin toimivan konseptin rakentaminen pitkällä aika välillä olisi mahdollista. Samalla selviäisi onko uusille tiloille todellista tarvetta, vai olisiko tärkeämpänä prioriteettina esimerkiksi edes auttaa kalastajien omien kalanjalostustilojen ja kalastusmenetelmien kehittämistä.